Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
P. PIKAMÄE
fremsat den 15. april 2021 [1]

Sag C-564/19

Straffesag
mod
IS

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Pesti Központi Kerületi Bíróság (kredsdomstolen for det centrale Pest, Ungarn))

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde i straffesager – ret til information under straffesager – direktiv 2012/13/EU – ret til tolke- og oversætterbistand – direktiv 2010/64/EU – ret til at være til stede under retssagen i straffesager – direktiv 2016/343/EU – adgang til effektive retsmidler og til en upartisk domstol – artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder – artikel 267 TEUF – formaliteten – appel i lovens interesse til prøvelse af en afgørelse om præjudiciel forelæggelse – den højere retsinstans' beføjelse til at erklære denne afgørelse ulovlig«

1. Hvordan afgøres det, om det præjudicielle spørgsmål, der er forelagt Domstolen, er nødvendigt for, at den forelæggende ret kan »[afsige] sin dom« som omhandlet i artikel 267, stk. 2, TEUF? Hvordan skal begrebet »[afsige] sin dom«, som udgør kernen i den præjudicielle ordning, fortolkes? Dette spørgsmål er ganske vist ikke nyt, men det har antaget en ganske særlig dimension i forbindelse med de (alt for) mange sager om hævdede indgreb i retsstaten og i retsvæsenets uafhængighed, som Domstolen har behandlet eller er i færd med at behandle. Det må konstateres, at Domstolen regelmæssigt forelægges præjudicielle spørgsmål, som i visse tilfælde lige så vel kan opfattes som et nødråb fra nationale dommere, der er bekymrede eller urolige over disciplinærsager, og som skal behandles inden for rammerne af det særlige retsmiddel, som en præjudiciel forelæggelse er.

2. I dom af 26. marts 2020, Miasto Łowicz og Prokurator Generalny (C-558/18 og C-563/18, herefter »Miasto Łowicz-dommen«, EU:C:2020:234), forsøgte Domstolen at udbygge sin praksis vedrørende antagelse til realitetsbehandling af anmodninger om præjudiciel afgørelse på dette meget følsomme område, hvor begrebet »retskraft« kan have en anden dimension end den strengt juridiske. I den foreliggende sag får Domstolen lejlighed til at præcisere denne doms rækkevidde og navnlig besvare et helt nyt spørgsmål om en afgørelse, hvorved en højere retsinstans, der træffer afgørelse i sidste instans, har fastslået, at en kendelse om præjudiciel forelæggelse er ulovlig, uden at dette påvirker den nævnte kendelses retsvirkninger.

[1] Originalsprog: fransk.

I. Retsforskrifter

A. EU-retten

3. De relevante forskrifter i den foreliggende sag er ud over visse bestemmelser i den primære ret, dvs. artikel 19 TEU, artikel 267 TEUF og artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), ligeledes artikel 2 og 5 i direktiv 2010/64/EU[2], artikel 1, 6 og 8 i direktiv 2012/13/EU[3] samt artikel 1 og 8 i direktiv (EU) 2016/343[4].

B. Ungarsk ret

1. Reglerne om tiltaltes ret til at benytte sit modersmål

4. Det fremgår i det væsentlige af § 78, stk. 1, i a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (lov nr. XC af 2017 om strafferetsplejen) (*Magyar Közlöny* 2017/99., s. 9484, herefter »strafferetsplejeloven«), at en part i en straffesag, der ønsker at benytte et andet sprog end ungarsk som modersmål, har ret til at benytte sit modersmål og til at blive bistået af en tolk.

5. I henhold til strafferetsplejelovens § 201, stk. 1, er det kun muligt at beskikke en officielt kvalificeret tolk under en straffesag, men hvis dette ikke er muligt, kan der også beskikkes en tolk, som har tilstrækkeligt kendskab til sproget.

6. Ifølge strafferetsplejelovens § 755, stk. 1, litra a) og aa), skal straffesagen, når tiltalte har en kendt bopæl i udlandet og er behørigt indkaldt, men udebliver fra retsmødet, fortsætte som en udeblivelsessag, hvis der ikke skal udstedes en europæisk eller international arrestordre, eller hvis der ikke er udstedt en sådan ordre, eftersom anklageren ikke har foreslået, at tiltalte idømmes en frihedsstraf eller anbringes på en lukket ungdomsinstitution.

7. I henhold til § 2 i a szakfordításról és tolmácsolásról szóló 24/1986. (VI.26.) minisztertanácsi rendelet (ministerrådets dekret nr. 24/1986 om officiel oversættelse og tolkning) (*Magyar Közlöny* 1986/24.) er det kun behørigt kvalificerede oversættere eller tolke, der kan levere specialiseret oversættelse eller tolkning mod betaling som led i en ansættelseskontrakt eller et andet forhold vedrørende udførelsen af en opgave. Administrationen og den centrale forvaltning af tolke- og oversætterbistand henhører under justitsministeriets kompetenceområde. Den 1. oktober 2009 blev reglerne om certificering af selvstændigt erhvervsdrivende tolkes faglige kvalifikationer ophævet.

8. A szakfordító és tolmácsképesítés megszerzésének feltételeiről szóló 7/1986. (VI.26) MM rendelet (undervisningsministerens dekret nr. 7/1986 om krav til kvalificering af oversættere og af tolke) (*Magyar Közlöny* 1986/24.) fastsætter, at personer, der er kvalificeret som specialiseret oversætter, specialiseret oversætter og sprogrevisor, tolk, specialiseret tolk og konferencetolk, kvalificeres som specialiserede oversættere og tolke. Disse kvalifikationer kan opnås på højere

[2] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 20.10.2010 om retten til tolke- og oversætterbistand i straffesager (EUT 2010, L 280, s. 1).

[3] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 22.5.2012 om ret til information under straffesager (EUT 2012, L 142, s. 1).

[4] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 9.3.2016 om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager (EUT 2016, L 65, s. 1).

læreanstalter, der tilbyder grundlæggende uddannelse eller efter- og videreuddannelse, og på læreanstalter udpeget af kulturministeren. Dekretet indeholder ligeledes betingelser for opnåelse af kvalifikationer, men giver ikke adgang til certificering, såfremt disse betingelser er opfyldt.

2. Reglerne om den præjudicielle procedure og om sagsanlæg i lovens interesse

9. Det fremgår i det væsentlige af strafferetsplejelovens § 490, stk. 1 og 2, at en national ret af egen drift eller efter anmodning fra parterne kan udsætte sagen og stille præjudicielle spørgsmål til Den Europæiske Unions Domstol som led i en præjudiciel forelæggelse.

10. Strafferetsplejelovens § 513, stk. 1, litra a), bestemmer, at forelæggelseskendelsen ikke kan gøres til genstand for en ordinær appel.

11. Strafferetsplejelovens § 491, stk. 1, litra a), fastsætter i det væsentlige, at den straffesag, der er blevet udsat, skal genoptages, hvis begrundelsen for udsættelsen ikke længere er til stede.

12. Strafferetsplejelovens § 667, stk. 1, bestemmer, at chefanklageren kan iværksætte et ekstraordinært retsmiddel i form af en »sag i lovens interesse«, hvor Kúria (øverste domstol, Ungarn) kan fastslå, at domme og kendelser, der er afsagt af lavere retsinstanser, er ulovlige.

13. Strafferetsplejelovens § 669 fastsætter følgende:

»1. Hvis Kúria (øverste domstol) giver medhold i den sag, der er anlagt i lovens interesse, fastslår den ved dom, at den anfægtede afgørelse er ulovlig, mens den i modsat fald afviser sagen ved kendelse.

2. Såfremt Kúria (øverste domstol) konstaterer, at den omhandlede afgørelse er ulovlig, kan den frikende den tiltalte, udelukke en tvungen medicinsk behandling, afslutte sagen, idømme en mildere straf eller en mildere foranstaltning, ophæve den anfægtede afgørelse, og, efter omstændighederne, hjemvise sagen til den ansvarlige retsinstans med henblik på en fornyet behandling.

3. Ud over de i stk. 2 nævnte tilfælde begrænser afgørelsen fra Kúria (øverste domstol) sig til at konstatere, at der foreligger ulovlighed.

[…]«

II. Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

14. Den forelæggende ret, der sættes af en enedommer ved Pesti Központi Kerületi Bíróság (kredsdomstolen for det centrale Pest, Ungarn) (herefter »den forelæggende ret«), behandler en straffesag, der er indledt mod tiltalte, IS, på grundlag af et anklageskrift udfærdiget den 26. februar 2018 af den offentlige anklager for 5. og 13. kreds i Budapest (Ungarn) vedrørende en formodet overtrædelse af lovgivningen om våben og ammunition. Den tiltalte, der er svensk statsborger født i Tyrkiet, blev anholdt i Ungarn den 25. august 2015 og afhørt som sigtet samme dag. Forud for afhøringen havde tiltalte anmodet om beskikkelse af en advokat og en tolk. Under afhøringen, hvor advokaten ikke havde mulighed for at deltage, blev tiltalte med tolkens hjælp gjort bekendt med sigtelsen, hvorefter han nægtede at afgive forklaring, fordi han ikke havde kunnet rådføre sig med sin advokat. Tiltalte blev løsladt efter afhøringen.

15. Tiltalte opholder sig uden for Ungarn, og indkaldelsen til retten blev returneret med anmærkningen »ikke afleveret«. Når anklagemyndigheden har fremsat krav om idømmelse af en simpel bøde, skal den forelæggende ret ifølge national ret fortsætte sagen som en udeblivelsessag. I retsmødet fremsatte tiltaltes forsvarsadvokat en begæring om, at der blev indgivet en anmodning om præjudiciel afgørelse, hvilket blev taget til følge.

16. Den forelæggende ret har i anmodningen om præjudiciel afgørelse påpeget, at medlemsstaterne i henhold til artikel 5, stk. 1, i direktiv 2010/64 skal træffe konkrete foranstaltninger for at sikre, at den tolkning og oversættelse, der ydes, opfylder kvalitetskravene i dette direktivs artikel 2, stk. 8, og artikel 3, stk. 9, hvilket indebærer, at tolkebistanden skal være af en tilstrækkelig god kvalitet til at sikre en retfærdig rettergang, navnlig ved at sikre, at den mistænkte eller tiltalte har kendskab til sagen mod ham og er i stand til at udøve retten til et forsvar. Dommeren har også fremhævet, at det af samme direktivs artikel 5, stk. 2, fremgår, at medlemsstaterne med henblik på at fremme en fyldestgørende tolke- og oversætterbistand og effektiv adgang dertil skal bestræbe sig på at oprette et eller flere registre over uafhængige tolke og oversættere med passende kvalifikationer. Ifølge den forelæggende ret foreligger der ingen oplysninger i sagen om, hvordan tolken blev udvalgt, og hvordan den pågældendes egnethed blev kontrolleret, eller hvorvidt tolken og den tiltalte kunne forstå hinanden.

17. Den forelæggende ret har desuden anført, at det fremgår af artikel 4, stk. 5, og artikel 6, stk. 1, i direktiv 2012/13, at mistænkte eller tiltalte personer straks skal informeres skriftligt om deres rettigheder på et sprog, som de forstår, og om den strafbare handling, som udgør grundlaget for mistanken eller tiltalen. Han har i denne sammenhæng anført, at der ikke findes noget officielt register over oversættere og tolke i Ungarn, og at det ikke præciseres i den ungarske lovgivning, hvem der kan udpeges som ad hoc-oversætter eller -tolk under straffesager og efter hvilke kriterier, og at der alene findes regler om bekræftet oversættelse af dokumenter. Den forelæggende ret er således i tvivl om, hvorvidt den nationale lovgivning og retspraksis er forenelig med de EU-retlige direktiver vedrørende tiltaltes rettigheder, og hvorvidt det følger af EU-lovgivningen, at den nationale ret i tilfælde af manglende overensstemmelse ikke kan fortsætte sagen som en udeblivelsessag.

18. Den forelæggende ret har i øvrigt påpeget, at administrationen og den centrale forvaltning af retssystemet siden retsreformens ikrafttræden i 2012 er blevet varetaget af formanden for Országos Bírósági Hivatal (den nationale domstolsmyndighed, Ungarn, herefter »OBH«), som udpeges af parlamentet for en niårig periode, og at denne formand har vide beføjelser, bl.a. til at træffe afgørelse om fordeling af dommere, udnævne retspræsidenter og indlede disciplinærsager mod dommere. Den forelæggende ret har endvidere præciseret, at Országos Bírói Tanács (det nationale domstolsråd, herefter »OBT«) – hvis medlemmer vælges af dommerne – har til opgave at føre tilsyn med OBH's formands arbejde og i visse tilfælde at godkende dennes beslutninger. Den 2. maj 2018 udsendte OBT en rapport, hvori det konstaterede, at OBH's formand systematisk havde overtrådt loven ved uden gyldig grund at have erklæret, at indkaldelser af ansøgninger til stillinger som dommere og retspræsidenter ikke havde givet noget resultat, hvorefter formanden udnævnte midlertidige retspræsidenter, som denne selv havde valgt, heriblandt præsidenten for Fővárosi Törvényszék (appeldomstolen i Budapest, Ungarn), som er den domstol, hvortil den forelæggende rets afgørelser kan appelleres. Den aktuelle situation er kendetegnet ved en indædt konflikt mellem formanden for OBH og formanden for OBT. Den forelæggende ret ønsker i denne sammenhæng oplyst, om OBH's praksis er forenelig med princippet om domstolenes uafhængighed, som er fastsat i artikel 19 TEU og i chartrets artikel 47. Det ønskes ligeledes oplyst, om den sag, der verserer for denne ret, i en sådan sammenhæng kan anses for at være retfærdig.

19. Den forelæggende ret har desuden påpeget, at dommere ifølge det nationale lønsystem modtager en lavere løn end offentlige anklagere, og at OBH's formand og retspræsidenterne skønsmæssigt tildeler forskellige bonusser, som er meget høje i forhold til dommernes grundløn, hvilket potentielt kan udgøre utilbørlig indflydelse og føre til krænkelse af domstolenes uafhængighed.

20. På denne baggrund har Pesti Központi Kerületi Bíróság (kredsdomstolen for det centrale Pest) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen tre grupper af præjudicielle spørgsmål [det første spørgsmål, litra a) og b), det andet spørgsmål, litra a) og b), og det tredje spørgsmål, litra a) og b)].

21. Ved en forelæggelsesafgørelse af 18. november 2019 har den forelæggende ret besluttet at indgive et tillæg til sin oprindelige anmodning og at stille supplerende præjudicielle spørgsmål.

22. Den forelæggende ret har i denne henseende forklaret, at chefanklageren den 19. juli 2019 – efter indgivelsen af den oprindelige præjudicielle anmodning – på grundlag af strafferetsplejelovens § 668 anlagde et ekstraordinært søgsmål i form af en »sag i lovens interesse« ved Kúria (øverste domstol) til prøvelse af kendelsen om præjudiciel forelæggelse i den foreliggende sag, og at Kúria (øverste domstol) ved en endelig afgørelse af 10. september 2019 har erklæret denne kendelse ulovlig, idet den i det væsentlige har fastslået, at de forelagte spørgsmål ikke er relevante for afgørelsen af tvisten i hovedsagen, og at det første spørgsmål i virkeligheden ikke har til formål at opnå en fortolkning af EU-retten, men at få fastslået, at gældende ungarsk ret ikke er i overensstemmelse med de principper, der er sikret ved EU-retten. Den forelæggende ret er, selv om Kúrias afgørelse har konstaterende virkning, i tvivl om, hvilken tilgang der bør anlægges i forbindelse med behandlingen af hovedsagen, henset til denne afgørelses eventuelle manglende overensstemmelse med EU-retten.

23. Den forelæggende ret har tilføjet, at præsidenten for Fővárosi Törvényszék (appeldomstolen i Budapest) den 25. oktober 2019 har indledt en disciplinærsag mod denne dommer, idet nævnte præsident ordret har gengivet begrundelsen i den afgørelse, som Kúria (øverste domstol) traf den 10. september 2019. I forlængelse af den ungarske regerings meddelelse om, at disciplinærsagen er blevet indstillet, har Domstolen stillet den forelæggende ret et skriftligt spørgsmål. Den forelæggende ret har i sit svar af 10. december 2019 bekræftet, at den nævnte præsident ved et dokument dateret den 22. november 2019 har tilbagekaldt det dokument, hvorved disciplinærsagen blev indledt, og oplyst, at den forelæggende ret ikke agter at ændre sin supplerende præjudicielle anmodning.

24. På denne baggrund har Pesti Központi Kerületi Bíróság (kredsdomstolen for det centrale Pest) besluttet at forelægge Domstolen supplerende præjudicielle spørgsmål [det fjerde spørgsmål, litra a)-c), og det femte spørgsmål]. I tillæg til disse to spørgsmål har den forelæggende ret således forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) a) Skal artikel 6, stk. 1, TEU og artikel 5, stk. 2, i direktiv [2010/64] fortolkes således, at medlemsstaten for at kunne sikre retten til en retfærdig rettergang for tiltalte, som ikke er bekendte med processproget, skal oprette et register over uafhængige tolke og oversættere, som er behørigt kvalificerede, eller – i mangel heraf – på anden vis skal sikre, at kvaliteten af sprogtolkningen under retsforhandlingerne kan kontrolleres?

b) Såfremt det foregående spørgsmål besvares bekræftende, og det i den pågældende sag som følge af en utilstrækkelig kvalitet af sprogtolkningen ikke kan fastslås, om den tiltalte er blevet gjort bekendt med genstanden for den rejste sigtelse eller tiltale mod vedkommende, skal artikel 6, stk. 1, TEU samt artikel 4, stk. 5, og artikel 6, stk. 1, i direktiv [2012/13] da fortolkes således, at sagen under disse omstændigheder ikke kan fortsætte som en udeblivelsessag?

2) a) Skal princippet om domstolenes uafhængighed, som er fastsat i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, [i chartrets] artikel 47 […] og i Den Europæiske Unions Domstols faste praksis, fortolkes således, at princippet bliver tilsidesat, såfremt præsidenten for [OBH], som har ansvaret for den centrale forvaltning af domstolene, og som er udnævnt af parlamentet, der er den eneste instans, som præsidenten står til ansvar for, og som kan afsætte vedkommende, besætter stillingen som formand for en domstol – idet denne formand bl.a. har beføjelser på området for sagernes fordeling, indledning af disciplinærsager mod dommere samt evaluering af dommere – ved en direkte midlertidig udnævnelse, hvor proceduren med indkaldelse af ansøgninger er omgået, og hvor der konsekvent er set bort fra domstolenes kompetente selvstyrende organers standpunkter?

b) Såfremt det [andet spørgsmål, litra a),] besvares bekræftende, og såfremt den dommer, der behandler den pågældende sag, har rimelig grund til at frygte, at det i urimelig grad vil være ham til last som følge af hans judicielle og administrative virksomhed, skal det nævnte princip da fortolkes således, at en retfærdig rettergang ikke er sikret i den foreliggende sag?

3) a) Skal princippet om domstolenes uafhængighed, som er fastsat i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, [i chartrets] artikel 47 […] og i Den Europæiske Unions Domstols faste praksis, fortolkes således, at en situation, hvor de ungarske dommere siden den 1. september 2018 – til forskel fra den praksis, der er blevet fulgt i de forudgående årtier – i henhold til loven har oppebåret en lavere løn end de offentlige anklagere i den tilsvarende kategori, som ligger på samme løntrin og har samme anciennitet, og hvor deres lønninger i betragtning af landets økonomiske situation generelt ikke er i overensstemmelse med vigtigheden af de hverv, som de udøver, ikke er [forenelig] med dette princip, navnlig når der henses til den praksis, der følges af personer i højere retslige embeder med hensyn til udbetaling af skønsmæssige gratialer?

b) Såfremt det [tredje spørgsmål, litra a),] besvares bekræftende, skal det nævnte princip om domstolenes uafhængighed da fortolkes således, at retten til en retfærdig rettergang ikke kan sikres under sådanne omstændigheder?

4) a) Skal artikel 267 [TEUF] fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en afgørelse i henhold til national retspraksis, i medfør af hvilken den øverste dømmende myndighed, inden for rammerne af en procedure, der skal sikre ensartetheden i medlemsstatens retspraksis, uden at påvirke retsvirkningerne af den omhandlede kendelse, kvalificerer en kendelse, der er afsagt af en lavere retsinstans, og hvorved den præjudicielle procedure er blevet indledt, som ulovlig?

b) Såfremt [det fjerde spørgsmål, litra a),] besvares bekræftende, skal artikel 267 [TEUF] da fortolkes således, at den forelæggende ret skal se bort fra modsatrettede afgørelser fra den højere retsinstans og fra principielle standpunkter, der er indtaget af hensyn til rettens enhed?

c) Såfremt [det fjerde spørgsmål, litra a),] besvares benægtende, kan behandlingen af den straffesag, der er blevet udsat, da i et sådant tilfælde fortsættes, mens den præjudicielle procedure er i gang?

5) Skal princippet om domstolenes uafhængighed, som er fastsat i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, [i chartrets] artikel 47 […] og i Den Europæiske Unions Domstols praksis, fortolkes således, at princippet, i lyset af artikel 267 TEUF, bliver tilsidesat, når der indledes en disciplinærsag mod en dommer med den begrundelse, at vedkommende har indledt en præjudiciel procedure?«

III. Retsforhandlingerne for Domstolen

25. Den ungarske, den nederlandske og den svenske regering samt Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg.

IV. Bedømmelse

26. Det bør indledningsvis fremhæves, at den ungarske regering har anfægtet antageligheden af alle de præjudicielle spørgsmål, der er forelagt for Domstolen, og med den samme begrundelse, nemlig at der ikke er nogen forbindelse mellem de EU-retlige bestemmelser, der ønskes fortolket, og tvisten i hovedsagen, eftersom regeringen anser de forelagte spørgsmål for at være irrelevante for afgørelsen af denne tvist. Denne generelle indsigelse bør behandles særskilt på grundlag af den relevante praksis, som Domstolen har udviklet og især har præciseret i Miasto Łowicz-dommen.

27. Domstolen fastslog i denne dom, at der ifølge fast retspraksis gælder en formodning for, at de spørgsmål om EU-rettens fortolkning, som den nationale ret har forelagt på baggrund af de retlige og faktiske omstændigheder, som den har ansvaret for at fastlægge – og hvis rigtighed det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve – er relevante. Det følger imidlertid ligeledes af fast retspraksis, at proceduren efter artikel 267 TEUF er et middel til samarbejde mellem Domstolen og de nationale retter, som giver Domstolen mulighed for at forsyne de nationale retter med de elementer vedrørende fortolkningen af EU-retten, som er nødvendige for, at de kan afgøre de for dem verserende tvister. Begrundelsen for ordningen med præjudiciel forelæggelse er ikke, at der skal afgives responsa vedrørende generelle eller hypotetiske spørgsmål, men at der skal foreligge et behov med henblik på selve afgørelsen af en tvist [5].

28. Som det fremgår af selve ordlyden af artikel 267 TEUF, skal den præjudicielle afgørelse, der anmodes om, være »nødvendig« for, at den forelæggende ret kan »[afsige] sin dom« i den sag, der verserer for den. Domstolen har således gentagne gange fastslået, at det følger af såvel ordlyden som opbygningen af artikel 267 TEUF, at den præjudicielle procedure bl.a. forudsætter, at der reelt verserer en retssag for den nationale domstol, og at denne domstol skal træffe en afgørelse, hvis udfald kan påvirkes af den præjudicielle afgørelse. Domstolens opgave inden for rammerne af en præjudiciel forelæggelse er at bistå den forelæggende ret ved løsningen af den konkrete tvist, der er indbragt for den. Inden for rammerne af en sådan procedure skal der således foreligge en forbindelse mellem denne tvist og de EU-retlige bestemmelser, der ønskes fortolket, således at denne fortolkning fremstår som objektivt nødvendig for den afgørelse, som den forelæggende ret skal træffe [6].

[5] Miasto Łowicz-dommen, præmis 43 og 44.

[6] Miasto Łowicz-dommen, præmis 45 og 46.

29. Det følger af Miasto Łowicz-dommen, at denne forbindelse kan være direkte eller indirekte. Den er direkte, når den nationale ret skal anvende den EU-ret, der ønskes fortolket, ved afgørelsen af realiteten i hovedsagen. Den er indirekte, når den præjudicielle afgørelse kan give den forelæggende ret en fortolkning af EU-retten, som giver den mulighed for at afgøre processuelle spørgsmål inden for enten EU-retten eller national ret, før den skal træffe afgørelse vedrørende realiteten i den sag, der verserer for den[7].

30. I lyset af disse præciseringer må jeg fastslå, at svaret på den ungarske regerings formalitetsindsigelse klart vil være benægtende for så vidt angår det første spørgsmål og bekræftende for så vidt angår det andet og det tredje spørgsmål, hvorimod løsningen vedrørende det fjerde og det femte spørgsmål kræver en mere indgående vurdering. Med hensyn til den rækkefølge, hvori spørgsmålene bør undersøges, vil det efter min opfattelse være nødvendigt først at undersøge det fjerde præjudicielle spørgsmål, som er blevet forelagt i forlængelse af de nationale proceshandlinger, der fandt sted efter den første forelæggelsesafgørelse, og som i det foreliggende tilfælde består i chefanklagerens iværksættelse af appel i lovens interesse og den dom, som Kúria (øverste domstol) afsagde efterfølgende, hvorved denne afgørelse blev erklæret ulovlig. Dette spørgsmål synes nemlig at være af forudgående karakter, henset til argumentationens logik i den forstand, at det vedrører spørgsmålet om, hvorvidt den oprindelige anmodning om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling.

A. Det fjerde spørgsmål

31. Med det fjerde spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 267 TEUF skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for, at den øverste nationale domstol, ved hvilken der er iværksat appel i lovens interesse, træffer en afgørelse, hvorved den erklærer den præjudicielle forelæggelseskendelse ulovlig, uden at dette påvirker denne kendelses retsvirkninger med hensyn til udsættelse af hovedsagen og videreførelse af den præjudicielle sag, med henvisning til, at de præjudicielle spørgsmål ikke er nødvendige for at afgøre tvisten og har til formål at få fastslået, at den nationale ret er uforenelig med EU-retten. Den forelæggende ret har ligeledes spurgt Domstolen, hvilke konsekvenser et bekræftende eller benægtende svar på dette spørgsmål vil få for hovedsagens forløb og for rettens hensyntagen til den højere retsinstans' afgørelse, henset til princippet om EU-rettens forrang.

1. Formaliteten

32. Til støtte for afvisningspåstanden har den ungarske regering fremhævet, at dette spørgsmål ikke er relevant for hovedsagens udfald, eftersom Kúria (øverste domstol) ikke har ophævet afgørelsen om præjudiciel forelæggelse og udsættelse af straffesagen og heller ikke har pålagt den forelæggende ret at trække den sidstnævnte afgørelse tilbage eller at ændre den. Sagsbehandlingen er derfor under alle omstændigheder ikke blevet afbrudt, og Domstolen vil i sidste ende kunne fastslå, at den omhandlede anmodning om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling.

[7] Jf. Miasto Łowicz-dommen, præmis 49-51. Det præciseres i dom af 25.6.2020, Ministerio Fiscal (Myndighed, der kan modtage en ansøgning om international beskyttelse) (C-36/20 PPU, EU:C:2020:495, præmis 49), at en anmodning fra en national ret kun vil kunne afvises, såfremt det er klart, at proceduren efter artikel 267 TEUF er blevet anvendt i strid med sit formål og i virkeligheden tilsigter at foranledige Domstolen til at træffe afgørelse om en konstrueret tvist, eller såfremt det er åbenbart, at EU-retten ikke finder anvendelse i den foreliggende sag, hverken direkte eller indirekte.

33. Denne argumentation kan efter min opfattelse ikke tiltrædes, da det omhandlede præjudicielle spørgsmål må anses for at kunne realitetsbehandles, fordi der er en indirekte, men reel forbindelse mellem hovedsagen og artikel 267 TEUF. Med det fjerde præjudicielle spørgsmål og den fortolkning af denne bestemmelse, der ønskes i den foreliggende sag, søger den forelæggende ret nemlig ikke klarhed vedrørende de materielle spørgsmål i den tvist, der verserer for den, og som selv vedrører andre EU-retlige spørgsmål, men vedrørende et problem af processuel karakter, som skal afgøres af denne retsinstans in limine litis, idet det vedrører betingelserne for at kunne videreføre hovedsagen, efter at Kúria (øverste domstol) har afsagt en dom, hvorved den har erklæret den oprindelige forelæggelsesafgørelse ulovlig [8].

34. Det skal herved fremhæves, at ifølge ordlyden af strafferetsplejelovens § 490, stk. 1, kan »retten […] af egen drift eller efter anmodning fra en part indgive en anmodning om præjudiciel afgørelse til [Domstolen] i overensstemmelse med reglerne i de traktater, der ligger til grund for Den Europæiske Union«. I overensstemmelse med denne lovs § 490, stk. 2 og 3, beslutter retten ved kendelse enten at indlede en procedure for præjudiciel afgørelse, hvorved sagen udsættes, eller at forkaste begæringen om indledning af en præjudiciel procedure. Efter at chefanklageren havde iværksat appel i lovens interesse i henhold til strafferetsplejelovens § 667, stk. 1, foretog Kúria (øverste domstol) en prøvelse af den oprindelige forelæggelsesafgørelses lovlighed under hensyn til samme lovs § 490.

35. Det fremgår af dommen fra Kúria (øverste domstol), at den har lagt vægt på at kontrollere, om der er nogen grund til, at den forelæggende ret har forelagt de præjudicielle spørgsmål, hvilket er afgørende for lovligheden af den efterfølgende udsættelse af straffesagen. Den har således fastslået, at de nævnte spørgsmål ikke er nødvendige for at træffe afgørelse i sagen, eftersom de ikke har hold i virkeligheden og ikke har nogen tilknytning til omstændighederne i denne sag [9], og at formålet med de første spørgsmål desuden ikke er at opnå en fortolkning af EU-retten, men at få fastslået, at gældende ungarsk ret ikke er i overensstemmelse med EU-retten [10]. Kúria (øverste domstol) har heraf udledt, at den forelæggende ved sin kendelse om indledning af den præjudicielle procedure og udsættelse af straffesagen tilsidesatte strafferetsplejeloven, nærmere bestemt reglerne i strafferetsplejelovens § 490. Selv om Kúria (øverste domstol) ikke har ophævet den oprindelige forelæggelsesafgørelse, har den ikke desto mindre erklæret den ulovlig for så vidt angår den ungarske retsorden [11].

36. Den forelæggende ret har i lyset af denne afgørelse fra Kúria (øverste domstol) udtrykt tvivl om, hvilken tilgang der bør anlægges i forhold til en række omstændigheder. Den har indledningsvis henvist til strafferetsplejelovens § 491, stk. 1, litra a), hvoraf det fremgår, at hvis begrundelsen for udsættelsen af retsforhandlingerne bortfalder, skal retten genoptage behandlingen af sagen, hvilket kan være tilfældet, såfremt det som i den foreliggende sag fastslås, at den nævnte begrundelse er ulovlig. Den forelæggende ret har dernæst fremhævet, at det i kraft af vedkommendes rolle og de vedtægtsmæssige bestemmelser om navnlig evaluering af dommere generelt tilkommer den pågældende at sikre lovligheden og at følge de højere retsinstansers praksis og dermed at afholde sig fra at træffe ulovlige retsafgørelser. Hertil kommer, at selv om afgørelsen fra Kúria (øverste domstol) ikke har bindende retskraft, er den blevet offentliggjort i

[8] Jf. i denne retning dom af 19.11.2019, A.K. m.fl. (Den øverste domstols disciplinærafdelings uafhængighed) (C-585/18, C-624/18 og C-625/18, EU:C:2019:982, præmis 99).

[9] Jf. præmis 61 og 70 i Kúrias dom.

[10] Jf. præmis 64 i Kúrias dom.

[11] Det præciseres i præmis 20 i Kúrias dom, at sagen i lovens interesse gør det muligt at undgå, at en retsafgørelse, der principielt er ulovlig, bliver umulig at ophæve.

den officielle samling af principielle afgørelser med henblik på at sikre ensartethed i den nationale retstilstand, og den forelæggende ret kan kun afvige herfra ved udtrykkeligt at begrunde sin holdning.

37. Det bør påpeges, at den konstaterende virkning af afgørelsen fra Kúria (øverste domstol) og den manglende ændring af situationen mellem parterne er begrænset til fasen fra den præjudicielle forelæggelse og udsættelsen af hovedsagen til Domstolens dom. Det yderligere spørgsmål om tiltaltes strafferetlige ansvar er endnu ikke afklaret, hvilket sker ved den forelæggende rets endelige afgørelse baseret på den oprindelige forelæggelseskendelse, som Kúria (øverste domstol) ved en endelig afgørelse har kendt ulovlig, henset til den ungarske retsorden. Det er værd at fremhæve, at Kúria (øverste domstol) i forbindelse med sin begrundelse [12] har anført, at den lavere retsinstans har beføjelse til at udsætte straffesagen, hvis de lovbestemte betingelser er opfyldt, men kun »for at træffe en *materiel* afgørelse, der er lovlig og velbegrundet« (min fremhævelse). Det følger af denne begrundelse, at når den foreløbige afgørelse om udsættelse er ulovlig, kan det naturligvis berøre den endelige materielle afgørelses retmæssighed. Det er imidlertid ubestridt, at den materielle afgørelse om det strafferetlige ansvar kan gøres til genstand for en ordinær appel i henhold til national ret, uden at chefanklageren behøver at iværksætte en ny appel i lovens interesse.

38. Det fremgår af den supplerende forelæggelsesafgørelse, at den forelæggende ret har følgende valgmuligheder baseret på Domstolens mulige svar på dennes spørgsmål om, hvorvidt afgørelsen fra Kúria (øverste domstol) er forenelig med artikel 267 TEUF:

– Hvis Kúria (øverste domstol) med rette har kunnet erklære den oprindelige forelæggelsesafgørelse ulovlig, tilkommer det den forelæggende ret at videreføre straffesagen og at tage stilling til tiltaltes ansvar alene ud fra de nationale sagsakter, idet det første, det andet og det tredje præjudicielle spørgsmål anses for at være helt uden relevans for dette formål [13].

– Hvis Kúria (øverste domstol) med urette har erklæret ovennævnte afgørelse ulovlig, tilkommer det den forelæggende ret at anvende EU-retten, som fortolket i Domstolens dom, ved afgørelsen af realiteten i hovedsagen og at se bort fra Kúrias dom i betragtning af EU-rettens forrang.

39. Det er som følge heraf min opfattelse, at Domstolens besvarelse af det fjerde spørgsmål kan give den forelæggende ret en fortolkning af EU-retten, nærmere bestemt artikel 267 TEUF, som giver den mulighed for at afgøre et processuelt spørgsmål inden for national ret, før den skal træffe afgørelse vedrørende realiteten i den hovedsag, der er verserer for den [14]. Dette spørgsmål kan derfor fuldt ud antages til realitetsbehandling.

[12] Jf. præmis 75 i Kúrias dom.

[13] Det fjerde spørgsmål, litra c), synes i denne henseende at være affattet for tvetydigt til, at Domstolen kan give et hensigtsmæssigt svar i forbindelse med en præjudiciel sag, hvis forløb ikke berøres af afgørelsen fra Kúria (øverste domstol). Formuleringen af det nævnte spørgsmål, der fokuserer på et tidsmæssigt problem, giver kun mening, hvis Domstolen behandler den supplerende anmodning om præjudiciel afgørelse særskilt og som en prioritet, hvilket ikke er tilfældet, eftersom alle spørgsmålene indgår i den samme præjudicielle sag, hvori Domstolen træffer en enkelt afgørelse. Det er med andre ord og i modsætning til det af Kommissionen og den nederlandske regering anførte ikke nødvendigt at vide, om den forelæggende ret skal afvente Domstolens svar uden at genoptage behandlingen af den nationale retssag, der er blevet udsat, »i mellemtiden«.

[14] Miasto Łowicz-dommen, præmis 51.

2. Realiteten

40. Ifølge de sagsakter, der er fremlagt for Domstolen, fremgår det af ungarsk straffeprocesret, at hvis der ikke findes ordinære retsmidler til prøvelse af en afgørelse om præjudiciel forelæggelse og udsættelse af hovedsagen, kan denne afgørelse gøres til genstand for en ekstraordinær appel i form af en appel i lovens interesse, som chefanklageren iværksætter ved Kúria af hensyn til enheden i den nationale retstilstand. Den højere retsinstans, som sagen indbringes for, har beføjelse til at erklære den nævnte afgørelse ulovlig, hvilket kun har virkning fremadrettet.

41. Ifølge Domstolens praksis er artikel 267 TEUF, når der er tale om en ret, hvis afgørelser ifølge national ret kan appelleres, ikke til hinder for, at en sådan rets afgørelser om at forelægge Domstolen præjudicielle spørgsmål fortsat er underlagt den nationale lovgivnings normale retsmidler. Iværksættelse af et sådant retsmiddel kan imidlertid ikke begrænse den beføjelse, som artikel 267 TEUF tildeler den forelæggende ret til at indbringe et spørgsmål for Domstolen, hvis den skønner, at den for den verserende sag frembyder problemer vedrørende fortolkningen af EU-retlige bestemmelser, som den nødvendigvis må træffe afgørelse om. Domstolen har således fastslået, at denne beføjelse ikke kan anfægtes gennem anvendelsen af nationale retsforskrifter, som tillader appelretten at ændre afgørelsen om præjudiciel forelæggelse for Domstolen, ophæve denne forelæggelse og pålægge den ret, som har afsagt den nævnte afgørelse, at genoptage retsforhandlingerne i den nationale sag, som var blevet udsat [15]. Domstolen har også fastslået, at en ret i første instans frit kan indbringe et spørgsmål for Domstolen i medfør af artikel 267 TEUF i en situation, hvor denne ret i første instans har sagen til pådømmelse for anden gang, efter at en dom afsagt af denne ret er blevet ophævet af en appelinstans, uanset at der eksisterer en intern retsregel, hvorefter retterne er bundet af en overordnet instans' retlige bedømmelse.

42. Det må konstateres, at disse to løsninger ikke er relevante, eftersom Kúria (øverste domstol) ikke har ophævet forelæggelseskendelsen ved sin dom, ikke har pålagt den forelæggende ret at trække denne kendelse tilbage eller at ændre den og heller ikke at genoptage den straffesag, der oprindeligt er blevet udsat. Den højere retsinstans har konstateret, at der foreligger en ulovlighed, uden at afhjælpe den. Undersøgelsen af dette spørgsmål kan imidlertid ikke begrænses til denne bemærkning og til afgørelsens dispositive del, som det er nødvendigt at sammenholde med dens begrundelse, hvorfra den ikke kan adskilles.

43. I forbindelse med denne dom har Kúria (øverste domstol) foretaget en prøvelse af den oprindelige forelæggelsesafgørelses lovlighed under hensyn til strafferetsplejelovens § 490, der betragtes som en »projektion« til national lovgivning af de EU-retlige krav vedrørende anmodninger om præjudiciel afgørelse [16]. Baseret på denne særlige antagelse, kombineret med formelle forholdsregler med henblik på at tage hensyn til Domstolens beføjelser, har Kúria (øverste domstol) foretaget en form for prøvelse af spørgsmålet om den oprindelige forelæggelsesafgørelses antagelse til realitetsbehandling for at afgøre, om svaret på de spørgsmål, som den ret, der behandler sagen, har stillet, er nødvendigt for at træffe afgørelse om sagens realitet. Kúria (øverste domstol) har ud fra undersøgelsen af denne afgørelse fastslået, at det første spørgsmål ikke har hold i virkeligheden, og at det andet og det tredje spørgsmål ikke har nogen tilknytning til sagen. Den anden ulovlighedsgrund, der ifølge chefanklagerens krav er fremsat over for det første spørgsmål, nemlig at det i virkeligheden ikke har til formål at opnå en fortolkning af EU-retten, men at få fastslået, at gældende ungarsk ret ikke er i overensstemmelse med de principper, der er sikret ved EU-retten, er endnu mere overraskende. Denne grund, der

[15] Dom af 16.12.2008, Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723, præmis 89, 93, 95 og 98), og af 16.1.1974, Rheinmühlen-Düsseldorf (166/73, EU:C:1974:3).

[16] Jf. præmis 47 og 66 i Kúrias dom.

indebærer en vurdering af formålet med de præjudicielle spørgsmål, svarer til at anvende den øverste ungarske domstols faste praksis, i dette tilfælde med den skærpende omstændighed, at den valgte løsning vedrører selve afgørelsen om præjudiciel forelæggelse og ikke den dømmende rets afgørelse om ikke at efterkomme en parts begæring om præjudiciel forelæggelse.

44. Den nævnte dom synes, henset til denne begrundelse, at tilsidesætte den forelæggende rets adgang til at anmode Domstolen om en præjudiciel afgørelse og dermed at stride mod artikel 267 TEUF som fortolket af Domstolen.

45. I denne henseende skal det for det første påpeges, at det i overensstemmelse med artikel 19 TEU tilkommer de nationale domstole og Domstolen at garantere, at EU-retten anvendes fuldt ud i alle medlemsstaterne, og at garantere retsbeskyttelsen af borgernes rettigheder i henhold til EU-retten. Særlig udgøres kernen i det således udformede domstolssystem af den i artikel 267 TEUF fastsatte procedure med præjudicielle forelæggelser, der ved at indføre en dommerdialog mellem netop Domstolen og medlemsstaternes domstole har til formål at sikre en ensartet fortolkning af EU-retten, hvorved EU-rettens sammenhæng, fulde virkning og autonomi og i sidste ende den særegne karakter af den ved traktaterne indførte ret sikres [17].

46. Artikel 267 TEUF giver de nationale retter en meget vid adgang til at indbringe spørgsmål for Domstolen, hvis de skønner, at en for dem verserende sag frembyder problemer vedrørende fortolkningen eller gyldigheden af EU-retlige bestemmelser, der er relevante for afgørelsen af den pågældende sag. De nationale retter kan desuden frit udnytte denne adgang på ethvert tidspunkt under proceduren, som de finder passende. En bestemmelse i national lovgivning eller retspraksis kan derfor ikke forhindre en national ret i at gøre brug af denne adgang, som således er uadskilleligt forbundet med samarbejdsordningen mellem de nationale domstole og Domstolen, som er fastlagt ved artikel 267 TEUF, og opgaverne for den ret, der er ansvarlig for anvendelsen af EU-retten, som i medfør af denne bestemmelse er overladt til de nationale retter [18].

47. Den således fastlagte præjudicielle dialog er ikke baseret på et trekantsforhold, der ud over Domstolen og den forelæggende ret omfatter en ret, som kan foretage sin egen bedømmelse af den præjudicielle forelæggelses relevans og nødvendighed og dernæst fastslå, at den er ulovlig, fordi den ikke udviser disse kendetegn [19]. Dette ville stride mod den omstændighed, at den præjudicielle forelæggelse er baseret på en dialog domstolene imellem, hvis indledning udelukkende beror på den nationale domstols bedømmelse af relevansen og nødvendigheden af forelæggelsen, med forbehold af den begrænsede kontrol, der udøves af Domstolen [20]. Domstolen har med andre ord enekompetence til at undersøge, om de præjudicielle spørgsmål kan realitetsbehandles.

48. For det andet ville EU-rettens gennemslagskraft blive bragt i fare, såfremt udfaldet af et søgsmål ved den øverste nationale domstol kunne forhindre den nationale ret, som behandler en sag, i hvilken EU-retten har betydning, i at udnytte sin mulighed for i henhold til artikel 267 TEUF

17 Dom af 6.3.2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, præmis 36 og 37).

18 Miasto Łowicz-dommen, præmis 56 og 57, og dom af 5.4.2016, PFE (C-689/13, EU:C:2016:199, præmis 34).

19 I punkt 26 i bemærkningerne til den første anmodning om præjudiciel afgørelse har den ungarske regering ikke været bange for at angive, at Domstolen, når den vurderer, om de forelagte præjudicielle spørgsmål kan antages til realitetsbehandling, med god grund kan »tage hensyn til den holdning, som Kúria (øverste domstol) har givet udtryk for«, eftersom denne udtrykkeligt har taget stilling til disse spørgsmåls relevans.

20 Jf. i denne retning dom af 16.12.2008, Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723, præmis 91 og 96), og af 27.2.2014, Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, præmis 31). Som generaladvokat Poiares Maduro anførte i sit forslag til afgørelse Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:294), »[indgår den nationale domstol] [g]ennem anmodningen om præjudiciel afgørelse […] i en [EU]-retlig dialog, uafhængigt af andre nationale myndigheder eller retsinstanser. Det var ikke hensigten med traktatbestemmelserne, at andre nationale domstole skulle fungere som »filter« i en sådan dialog, uanset hvilket retshierarki der måtte være i den pågældende stat«.

at forelægge Domstolen spørgsmål vedrørende fortolkningen eller gyldigheden af EU-retten, således at den nationale ret kan bedømme, hvorvidt en national retsforskrift er forenelig med EU-retten [21]. Dette synes at gælde for dommen fra Kúria (øverste domstol), hvori denne domstol har undersøgt formålet med de præjudicielle spørgsmål, der er forelagt Domstolen, i overensstemmelse med fast retspraksis på området for at undgå en prøvelse af, om nationale retsforskrifter er forenelige med EU-retten. En sådan retspraksis kan have til følge, at en national dommer, der er usikker på, om den nationale ret er forenelig med EU-retten, vil afholde sig fra at forelægge Domstolen præjudicielle spørgsmål for at undgå, at afgørelsen om præjudiciel forelæggelse og udsættelse af hovedsagen erklæres ulovlig, hvilket kan påvirke gyldigheden af den kommende materielle afgørelse [22].

49. Det fremgår for det tredje af fast retspraksis, at en dom, som Domstolen har afsagt i en præjudiciel sag, er bindende for den nationale ret ved afgørelsen af hovedsagen med hensyn til fortolkningen eller gyldigheden af de omhandlede retsakter vedtaget af Unionens institutioner [23]. Når en ret, der træffer afgørelse i sidste instans, har modtaget Domstolens svar på et spørgsmål vedrørende fortolkning af EU-retten, som den har forelagt, skal den selv gøre alt, hvad der er nødvendigt, for at denne fortolkning af EU-retten gennemføres [24]. Artikel 267 TEUF kræver, at den forelæggende ret sikrer den fulde virkning af den fortolkning af EU-retten, som Domstolen har foretaget [25]. I det foreliggende tilfælde kan det efter min opfattelse forhindre den forelæggende ret i at opfylde denne forpligtelse, at den øverste nationale domstol har afsagt en dom, som er blevet offentliggjort i samlingen af principielle afgørelser, og hvorved en kendelse om præjudiciel forelæggelse, som er afsagt forud for den materielle afgørelse i hovedsagen, hvori der skal tages hensyn til Domstolens svar vedrørende den ønskede fortolkning af EU-retten, endegyldigt erklæres ulovlig, henset til den nationale retsorden.

50. Det fremgår således, at dommen fra Kúria (øverste domstol) kan rejse tvivl med hensyn til de væsentlige kendetegn ved den samarbejdsordning mellem Domstolen og de nationale retter, der er indført ved artikel 267 TEUF, og EU-rettens forrang for den nationale retsorden.

51. Det skal endelig tilføjes, at Domstolen har fastslået, at en national ret, som inden for rammerne af sin kompetence skal anvende EU-rettens bestemmelser, er forpligtet til at sikre den fulde virkning af disse regler og om fornødent af egen drift undlade at anvende enhver modstående bestemmelse i national lovgivning, endog en senere national bestemmelse. En bestemmelse i national ret, der forhindrer, at proceduren i henhold til artikel 267 TEUF iværksættes, skal tilsidesættes, uden at den pågældende ret behøver at anmode om eller afvente en forudgående ophævelse af denne nationale bestemmelse ad lovgivningsvejen eller ved ethvert andet forfatningsmæssigt middel [26]. Enhver bestemmelse i en national retsorden eller enhver lovgivningsmæssig, administrativ eller retslig praksis, som har til følge, at EU-rettens virkning begrænses ved, at den dommer, der er kompetent til at anvende EU-retten, frakendes mulighed for, når den pågældende anvender denne, at foretage, hvad der kræves for at udelukke nationale lovgivningsbestemmelser, der måtte udgøre en hindring for EU-rettens fulde virkning, er således uforenelig med de krav, der følger af selve EU-rettens natur [27].

[21] Jf. dom af 22.6.2010, Melki og Abdeli (C-188/10 og C-189/10, EU:C:2010:363, præmis 45).

[22] Jf. i denne retning dom af 5.7.2016, Ognyanov (C-614/14, EU:C:2016:514, præmis 25).

[23] Jf. dom af 5.10.2010, Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581, præmis 29).

[24] Jf. i denne retning dom af 5.4.2016, PFE (C-689/13, EU:C:2016:199, præmis 42).

[25] Jf. dom af 5.7.2016, Ognyanov (C-614/14, EU:C:2016:514, præmis 28).

[26] Dom af 2.3.2021, A.B. m.fl. (Udnævnelse af dommere ved den øverste domstol – søgsmål) (C-824/18, EU:C:2021:153, præmis 141).

[27] Jf. dom af 22.6.2010, Melki og Abdeli (C-188/10 og C-189/10, EU:C:2010:363, præmis 43 og 44), og af 5.4.2016, PFE (C-689/13, EU:C:2016:199, præmis 40 og 41).

52. Jeg vil under hensyn til det ovenfor anførte foreslå, at det fjerde spørgsmål besvares med, at artikel 267 TEUF, når der foreligger nationale retsregler om iværksættelse af ekstraordinær appel af hensyn til ensartetheden i disse regler til prøvelse af en afgørelse om præjudiciel forelæggelse, skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for anvendelsen af sådanne regler, der gør det mulig for den pågældende højere retsinstans at erklære denne afgørelse ulovlig, uden at det påvirker denne afgørelses retsvirkninger med hensyn til udsættelse af hovedsagen og videreførelse af den præjudicielle sag, med henvisning til, at de forelagte præjudicielle spørgsmål ikke er nødvendige for at afgøre tvisten og har til formål at få fastslået, at den nationale ret er uforenelig med EU-retten. EU-rettens forrang kræver, at den forelæggende nationale dommer ser bort fra disse regler og de retsafgørelser, der sikrer deres virkning.

B. Det første spørgsmål

1. Formaliteten

53. Domstolen kan kun afslå at træffe afgørelse vedrørende et præjudicielt spørgsmål fra en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af en EU-retlig regel savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er af hypotetisk karakter, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en sagligt korrekt besvarelse af de forelagte spørgsmål [28].

54. Det fremgår i det foreliggende tilfælde ikke klart af de for Domstolen fremlagte sagsakter, at situationen i den foreliggende sag svarer til et af disse tilfælde. Der verserer tværtimod en strafferetlig udeblivelsessag for den forelæggende ret vedrørende IS, som er svensk statsborger født i Tyrkiet, og som er blevet tiltalt for overtrædelse af lovgivningen om skydevåben og ammunition i forlængelse af en efterforskning, hvor han blev afhørt af politiet under overværelse af en tolk, som oversatte meddelelsen om hans rettigheder og den sigtelse, der var rejst mod ham. Det må konstateres, at tvisten i hovedsagen for så vidt angår realiteten har en klar forbindelse med EU-retten, herunder med bestemmelserne i direktiv 2010/64 og 2012/13, som det første præjudicielle spørgsmål vedrører, og at den forelæggende ret derfor skal anvende EU-retten ved afgørelsen af realiteten i denne tvist.

55. Den ungarske regerings anbringender kan ikke rejse tvivl om denne konstatering og den heraf følgende konklusion om det præjudicielle spørgsmåls antagelse til realitetsbehandling. Betragtningerne om den angiveligt simple vurdering af de faktiske og retlige omstændigheder i hovedsagen og det manglende behov for en fortolkning af EU-retten er således ikke relevante, da akterne i sagen mod IS ikke giver anledning til at tro, at tolkebistanden ikke var af tilstrækkelig kvalitet. Der skal herved blot henvises til, at de nationale retter i videst muligt omfang skal kunne forelægge sager for Domstolen, såfremt de finder, at en for dem verserende sag rejser spørgsmål, som kræver en fortolkning eller en bedømmelse af gyldigheden af EU-retlige bestemmelser, som de nødvendigvis må træffe afgørelse om [29]. Selv om det antages, at svaret på det første spørgsmål ikke efterlader nogen tvivl, er denne omstændighed med andre ord ikke til hinder for, at en national ret forelægger Domstolen et præjudicielt spørgsmål, og medfører ikke, at det forelagte spørgsmål skal afvises.

[28] Jf. dom af 19.11.2019, A.K. m.fl. (Den øverste domstols disciplinærafdelings uafhængighed) (C-585/18, C-624/18 og C-625/18, EU:C:2019:982, præmis 97 og 98).

[29] Dom af 11.9.2014, A (C-112/13, EU:C:2014:2195, præmis 35).

2. Det præjudicielle spørgsmåls rækkevidde og dets omformulering

56. Det skal påpeges, at det som led i den samarbejdsprocedure mellem de nationale retter og Domstolen, som er indført ved artikel 267 TEUF, tilkommer Domstolen at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter denne i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra dette synspunkt påhviler det Domstolen i givet fald at omformulere de spørgsmål, der forelægges den. Det påhviler nemlig Domstolen at fortolke alle de bestemmelser i EU-retten, som de nationale retter skal anvende for at træffe afgørelse i de for dem verserende tvister, også selv om disse bestemmelser ikke udtrykkeligt er omtalt i de præjudicielle spørgsmål, der forelægges Domstolen af disse retter. Selv om den forelæggende ret formelt har begrænset sine spørgsmål alene til fortolkningen af visse EU-retlige bestemmelser, er en sådan omstændighed derfor ikke til hinder for, at Domstolen oplyser den om alle de momenter angående fortolkningen af EU-retten, som kan være til nytte ved afgørelsen af den sag, som verserer for den, uanset om den henviser til dem i sit spørgsmål. Det tilkommer herved Domstolen fra samtlige de oplysninger, der er fremlagt af den forelæggende ret, navnlig af forelæggelsesafgørelsens præmisser, at udlede de EU-retlige elementer, som det under hensyn til hovedsagens genstand er nødvendigt at fortolke [30].

57. Henset til affattelsen af spørgsmålets to led har den forelæggende ret anmodet Domstolen om en fortolkning af artikel 5, stk. 2, i direktiv 2010/64 (det første led) samt af artikel 4, stk. 5, og artikel 6, stk. 1, i direktiv 2012/13 med samtidig henvisning til artikel 6, stk. 1, TEU (det andet led).

58. I betragtning af de faktiske omstændigheder, der ligger til grund for hovedsagen, og med henblik på at besvare det præjudicielle spørgsmål så hensigtsmæssigt og fyldestgørende som muligt kan undersøgelsen af det forelagte spørgsmål ikke begrænses alene til de aspekter, som den forelæggende ret udtrykkeligt har nævnt. Det er nødvendigt at udvide dets rækkevidde, således at der tages hensyn til en række andre bestemmelser i direktiv 2010/64 og 2012/13 samt til direktiv 2016/343 og chartrets artikel 47. Det foreslås derfor, at spørgsmålets to led omformuleres som følger:

– Skal artikel 2, 3 og 5 i direktiv 2010/64 fortolkes således, at de kræver, at medlemsstaterne giver mistænkte eller tiltalte, som ikke taler eller forstår det sprog, der anvendes i straffesagen, ret til tolkebistand af tilstrækkelig god kvalitet til at sikre en retfærdig rettergang ved at der oprettes et register over uafhængige oversættere og tolke med passende kvalifikationer og/eller iværksætte domstolskontrol med den nævnte kvalitet?

– Skal de samlede bestemmelser i direktiv 2010/64, 2012/13 og 2016/343 og chartrets artikel 47 fortolkes således, at de er til hinder for, at der afsiges udeblivelsesdom over en tiltalt, som ikke taler eller forstår det sprog, der anvendes i straffesagen, såfremt det ikke kan fastslås, om den tiltalte under efterforskningen er blevet gjort bekendt med den rejste sigtelse eller tiltale mod vedkommende, som følge af utilstrækkelig tolkebistand?

3. Realiteten

59. Siden vedtagelsen af Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne (EFT 2002, L 190, s. 1) har det retlige samarbejde i straffesager gradvist fået retlige instrumenter, hvis

[30] Dom af 13.6.2019, Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, præmis 39 og 40).

koordinerede anvendelse skal styrke medlemsstaternes tillid til hinandens respektive nationale retsordener med henblik på at sikre anerkendelse og fuldbyrdelse i Unionen af domme på det strafferetlige område og dermed undgå enhver straffrihed for lovovertrædere [31].

60. Direktiv 2010/64, 2012/13 og 2016/343 indgår i denne række af retlige instrumenter, der konkretiserer den køreplan, som Rådet vedtog i 2009 med henblik på at styrke personers rettigheder i straffesager, og som Det Europæiske Råd så med tilfredshed på og betragtede som en integrerende del af Stockholmprogrammet [32]. Alle disse afledte retsforskrifter sigter mod at styrke mistænktes eller tiltaltes proceduremæssige rettigheder i straffesager for at sikre deres ret til en retfærdig rettergang og er til dette formål, som det fremgår af deres respektive betragtninger, støttet på de rettigheder, der bl.a. er fastsat i chartrets artikel 6, 47 og 48. De nævnte direktivers respektive anvendelsesområder er i øvrigt defineret næsten enslydende for at omfatte straffesagen fra start til slut, dvs. fra det tidspunkt, hvor en person af de kompetente myndigheder i en medlemsstat bliver gjort opmærksom på, at vedkommende er mistænkt eller tiltalt for at have begået en strafbar handling, og indtil sagen afsluttes ved den endelige afgørelse om, hvorvidt denne person har begået den nævnte handling [33]. Der kræves efter min opfattelse en overordnet tilgang til og forståelse af direktiv 2010/64, 2012/13 og 2016/343 for at kunne besvare det forelagte spørgsmål.

a) Spørgsmålets første led

61. Den forelæggende ret er i tvivl om retten til tolkebistand af tilstrækkelig god kvalitet som omhandlet i direktiv 2010/64 for så vidt angår dens iværksættelse og kontrollen hermed.

62. Ifølge 17. betragtning til direktiv 2010/64 bør de fælles minimumsregler i dette direktiv sikre, at der findes gratis og »fyldestgørende« sproglig bistand, som giver mistænkte eller tiltalte, der ikke taler eller forstår det sprog, der anvendes i straffesagen, mulighed for fuldt ud at udøve deres ret til et forsvar, og som sikrer en retfærdig rettergang. Artikel 1, stk. 1, i direktiv 2010/64 indeholder regler om ret til tolke- og oversætterbistand i bl.a. straffesager. Retten til tolkning i artikel 2 i direktiv 2010/64 vedrører en tolks oversættelse af mundtlig kommunikation mellem eftersøgte eller tiltalte og afhøringsmyndighederne, de retslige myndigheder eller i givet fald en advokat. Med henblik på at sikre en retfærdig rettergang og sikre, at den omhandlede person er i stand til at udøve retten til et forsvar, sikrer denne bestemmelse med andre ord, at denne person, når den pågældende selv skal udtale sig mundtligt bl.a. i forbindelse med en straffesag, hvad enten det er direkte til de kompetente retslige myndigheder eller til personens advokat, har mulighed for at udtale sig på et sprog, som vedkommende forstår. Artikel 3 i direktiv 2010/64 vedrører retten til oversættelse af visse væsentlige dokumenter, som af de kompetente myndigheder er affattet på det sprog, der anvendes under sagen, dvs. – på ikke-udtømmende vis – enhver afgørelse om frihedsberøvelse, ethvert anklageskrift og enhver dom [34].

[31] Jf. dom af 12.12.2019, Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg og Openbaar Ministerie (Anklagemyndighederne i Lyon og Tours) (C-566/19 PPU og C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, præmis 43).

[32] Rådets resolution af 30.11.2009 om en køreplan med henblik på at styrke mistænktes eller tiltaltes proceduremæssige rettigheder i straffesager (EUT 2009, C 295, s. 1) og Stockholmprogrammet – Et åbent og sikkert Europa i borgernes tjeneste og til deres beskyttelse, punkt 2.4 (EUT 2010, C 115, s. 1).

[33] Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at IS i hovedsagen er blevet tiltalt i en straffesag, som blev indledt med en efterforskning, hvor han blev tilbageholdt og afhørt af politiet med hjælp fra en tolk, eftersom han ikke behersker det sprog, der anvendes i forbindelse med sagen, og at der ikke er truffet endelig afgørelse om hans skyld i den pågældende strafbare handling. Det skal under disse omstændigheder fastslås, at direktiv 2010/64, 2012/13 og 2016/343 finder anvendelse på den berørte person og på den nationale retssag.

[34] Jf. i denne retning dom af 15.10.2015, Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, præmis 33, 40, 44 og 45).

63. I artikel 5, stk. 1, i direktiv 2010/64, sammenholdt med dette direktivs artikel 2, stk. 8, og artikel 3, stk. 9, forpligtes medlemsstaterne desuden til at træffe foranstaltninger for at sikre tolke- og oversætterbistand af en tilstrækkelig god kvalitet til at sikre en retfærdig rettergang, hvilket kræver, at denne tolke- og oversætterbistand i det mindste gør det muligt for den mistænkte eller tiltalte at få kendskab til sagen mod vedkommende og at blive i stand til at udøve retten til et forsvar.

64. Selv om direktiv 2010/64 utvetydigt pålægger medlemsstaterne en præcis resultatforpligtelse med hensyn til tolke- og oversætterbistandens kvalitet, overlades de en klar skønsmargen med hensyn til de nærmere vilkår for dens opfyldelse. Det følger således i modsætning til det i forelæggelsesafgørelsen anførte af en simpel ordlydsfortolkning af artikel 5, stk. 2, i direktiv 2010/64 og af brugen af verbet »bestræbe sig«, at det ikke er noget krav, at der skal oprettes et register over uafhængige oversættere og tolke med passende kvalifikationer. Spørgsmålet om, hvorvidt der findes, eller – som det ifølge den ungarske regering er tilfældet i Ungarn – ikke findes et sådant register, er derfor ikke afgørende i sig selv for, om den forpligtelse, der som nævnt i det foregående punkt i dette forslag til afgørelse påhviler medlemsstaterne, er opfyldt eller ej.

65. For at sikre en effektiv ret til fyldestgørende sproglig bistand pålægger direktiv 2010/64 desuden medlemsstaterne at føre kontrol med tolke- og oversætterbistandens kvalitet som led i de procedurer, der er fastsat i den nationale lovgivning. Ud over at give ret til at gøre indsigelse mod en afgørelse om, at der ikke er behov for tolkning, eller om ikke at oversætte dokumenter bestemmer dette direktivs artikel 2, stk. 5, og artikel 3, stk. 5, at den mistænkte eller tiltalte, hvis der er stillet tolke- eller oversætterbistand til rådighed, skal have mulighed for at klage over, at kvaliteten af tolkningen eller oversættelsen ikke er tilstrækkelig til at sikre en retfærdig rettergang. Det skal endvidere påpeges, at direktiv 2010/64 ud over kontrolinitiativet ikke indeholder nærmere regler om, hvordan denne indsigelse kan finde sted. Det fremgår af de nævnte artikler, sammenholdt med 24. og 25. betragtning til direktiv 2010/64, at retten til at gøre indsigelse ikke medfører en forpligtelse for medlemsstaterne til at sørge for en klageprocedure eller tilvejebringe en separat mekanisme.

66. Jeg vil, henset til det ovenfor anførte, foreslå, at det første spørgsmåls første led besvares med, at artikel 2, 3 og 5 i direktiv 2010/64 skal fortolkes således, at de kræver, at medlemsstaterne giver mistænkte eller tiltalte, som ikke taler eller forstår det sprog, der anvendes i straffesagen, mulighed for at klage over tolkebistandens utilstrækkelige kvalitet med henvisning til, at den ikke gør det muligt for dem at få kendskab til sagen mod dem og at blive i stand til at udøve retten til et forsvar. Artikel 5, stk. 2, i direktiv 2010/64 pålægger ikke medlemsstaterne at oprette et register over uafhængige oversættere og tolke med passende kvalifikationer.

b) Spørgsmålets andet led

67. Den forelæggende ret er i tvivl om, hvilke konsekvenser det har for den pågældende strafferetlige udeblivelsessags forløb, at tiltaltes ret til information er blevet tilsidesat, såfremt det ikke kan fastslås, om tiltalte er blevet gjort bekendt med den rejste sigtelse eller tiltale mod vedkommende, som følge af utilstrækkelig tolkebistand. Dette spørgsmål indgår efter min opfattelse i vurderingen af overholdelsen af retten til forsvar og retten til en retfærdig rettergang, som nødvendigvis er knyttet til de rettigheder, der udtrykkeligt er fastsat i direktiv 2012/13 som omhandlet i spørgsmålet, og som ligeledes vedrører direktiv 2016/343.

68. Selv om det påhviler den forelæggende ret at afgøre, om bestemmelserne i direktiv 2012/13 er overholdt i hovedsagen, og hvilke specifikke foranstaltninger der i givet fald skal træffes i denne henseende, tilkommer det imidlertid Domstolen at præcisere for denne ret, hvilke objektive elementer der skal gælde for en sådan vurdering [35].

69. Det fremgår af 10. og 14. betragtning til direktiv 2012/13, at dette direktiv gennem vedtagelse af fælles minimumsregler for retten til information i straffesager tilsigter at styrke medlemsstaternes gensidige tillid til hinandens strafferetlige systemer. Det fremgår klart af artikel 1 i direktiv 2012/13, at dette direktiv fastsætter regler om retten til information for mistænkte og tiltalte personer vedrørende deres rettigheder i straffesager og tiltalen mod dem [36]. Det bekræftes i artikel 3 i direktiv 2012/13, sammenholdt med dets artikel 6, at den ret, der er nævnt i direktivets artikel 1, i det mindste vedrører to særskilte rettigheder [37].

70. For det første skal mistænkte eller tiltalte personer i henhold til dette direktivs artikel 3 som minimum informeres om visse processuelle rettigheder, som denne bestemmelse opregner, herunder retten til at få adgang til en advokat, eventuelle rettigheder til gratis retshjælp og betingelserne for at få sådan retshjælp, retten til at blive informeret om tiltalen, retten til tolkning og oversættelse samt retten til ikke at udtale sig [38]. Når en mistænkt eller tiltalt person anholdes eller tilbageholdes, har medlemsstaterne ifølge artikel 4 i direktiv 2012/13 pligt til at udlevere en skriftlig meddelelse, der navnlig angiver de ovenfor nævnte processuelle rettigheder. Det bestemmes i dette direktivs artikel 4, stk. 5, at denne meddelelse skal udleveres til den berørte person på et sprog, som vedkommende forstår, og at denne person skal informeres om sine rettigheder mundtligt på et sprog, som vedkommende forstår, hvis meddelelsen ikke foreligger på dette sprog.

71. For det andet fastsætter nævnte direktiv i artikel 6 regler om retten til at blive informeret om tiltalen. Artikel 6, stk. 1, i direktiv 2012/13 indeholder en regel om, at en mistænkt eller tiltalt straks og i en tilstrækkelig detaljeret form til at sikre en retfærdig behandling af sagen og en effektiv udøvelse af retten til et forsvar skal modtage information om den strafbare handling, som udgør grundlaget for mistanken eller tiltalen. Denne artikels stk. 2 bestemmer specifikt, at mistænkte eller tiltalte personer, der anholdes eller tilbageholdes, skal informeres om grundene til anholdelsen eller tilbageholdelsen, herunder om den strafbare handling, som vedkommende mistænkes eller tiltales for at have begået. Hvorom mere er, skal der i henhold til den nævnte artikels stk. 3, senest når grundlaget for tiltalen forelægges for en domstol, gives detaljeret information om tiltalen, herunder den strafbare handlings art og den juridiske kvalificering af den, og om karakteren af den mistænkte eller tiltalte persons påståede deltagelse i udøvelsen af denne strafbare handling.

[35] Dom af 5.6.2018, Kolev m.fl. (C-612/15, EU:C:2018:392, præmis 81).

[36] Direktiv 2012/13, der har til formål at fastsætte regler om mistænkte og tiltalte personers ret til information i straffesager, er snævert forbundet med direktiv 2010/64, hvorefter de samme personer, som ikke taler eller forstår det sprog, der anvendes i den pågældende straffesag, har ret til tolkning og oversættelse af den information, der gives i denne forbindelse. Det fremgår således udtrykkeligt af 25. betragtning til direktiv 2012/13, at når der formidles information til mistænkte eller tiltalte personer i henhold til dette direktiv, bør der om nødvendigt ydes disse personer oversættelses- eller tolkebistand til et sprog, som de forstår, i overensstemmelse med de i direktiv 2010/64 anførte standarder.

[37] Jf. i denne retning dom af 13.6.2019, Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, præmis 34, 42 og 43).

[38] Domstolen har i præmis 53 i dom af 19.9.2019, Rayonna prokuratura Lom (C-467/18, EU:C:2019:765), præciseret, at personer, der mistænkes for at have begået en strafbar handling, skal informeres om deres rettigheder hurtigst muligt efter det tidspunkt, hvor den mistanke, som de er genstand for, i andre sammenhænge end nødsituationer begrunder, at de kompetente myndigheder indskrænker personernes frihed gennem tvangsforanstaltninger, og senest inden politiets første officielle afhøring.

72. Af hensyn til effektiviteten af den således fastsatte ret til information bestemmes det i artikel 8, stk. 2, i direktiv 2012/13, at mistænkte eller tiltalte eller dennes advokat skal have ret til i overensstemmelse med procedurerne i den nationale lovgivning at anfægte de kompetente myndigheders mulige undladelse af eller afslag på at fremlægge information i overensstemmelse med dette direktiv.

73. Jeg vil i denne forbindelse fremhæve, at den forelæggende ret med henvisningen i spørgsmålets andet led til artikel 4, stk. 5, og artikel 6, stk. 1, i direktiv 2012/13 sigter til en situation, hvor det ikke kan fastslås, at den tiltalte, der under efterforskningen blev afhørt under overværelse af en svensksproget tolk, blev informeret mundtligt om den rejste sigtelse eller tiltale mod ham, som følge af utilstrækkelig tolkebistand. Disse omstændigheder i forbindelse med hovedsagen tyder efter min opfattelse på, at artikel 6 i direktiv 2012/13 er den bestemmelse, som er relevant for besvarelsen af den forelæggende rets spørgsmål.

74. Hvordan forholder det sig da med en tiltalt, som ikke blev informeret tilstrækkeligt om sagen af en tolk i forbindelse med efterforskningen, hvorefter vedkommende strafforfølges uden at være til stede?

75. Som det fremgår af artikel 1 i og niende betragtning til direktiv 2016/343, er dets formål at fastlægge fælles minimumsregler for straffesager vedrørende visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen. Det fremgår af det nævnte direktivs artikel 8, stk. 1, at medlemsstaterne sikrer, at mistænkte eller tiltalte har ret til at være til stede under retssagen. Det er præciseret i 35. betragtning til samme direktiv, at de mistænktes og tiltaltes ret til at være til stede under retssagen ikke er absolut, og at mistænkte og tiltalte på visse betingelser udtrykkeligt eller stiltiende, men dog utvetydigt, bør have mulighed for at give afkald på denne ret. Artikel 8, stk. 2, i direktiv 2016/343 bestemmer således, at medlemsstaterne kan fastsætte, at en retssag, der kan resultere i en afgørelse om en mistænkts eller tiltalts skyld eller uskyld, kan afholdes, uden at vedkommende er til stede, på betingelse af, at den mistænkte eller tiltalte i tide er blevet underrettet om retssagen og oplyst om konsekvenserne af at undlade at give møde i dennes sag, jf. denne bestemmelses litra a), eller på betingelse af, at den mistænkte eller tiltalte, der er blevet underrettet om retssagen, repræsenteres af en befuldmægtiget advokat, som er udpeget enten af den mistænkte eller tiltalte eller af staten, jf. den nævnte bestemmelses litra b) [39].

76. Det fremgår således af artikel 8, stk. 2, litra b), i direktiv 2016/343, at det er muligt at afsige dom over en tiltalt, som ikke er til stede, forudsat at vedkommende på forhånd er blevet underrettet om retssagen og repræsenteres af en advokat, som er valgt af vedkommende eller udpeget af staten. Ifølge de sagsakter der er blevet fremlagt for Domstolen, mødte IS, hvis indkaldelse blev returneret med anmærkningen »ikke afleveret«, ikke op til det indledende retsmøde den 27. november 2018, og når anklagemyndigheden har fremsat krav om idømmelse af en simpel bøde, skal den forelæggende ret ifølge national ret fortsætte sagen som en udeblivelsessag og dermed træffe afgørelse om, hvorvidt tiltalte, som ikke er til stede, men repræsenteret ved en advokat, der er udpeget af staten, er skyldig.

[39] Jf. i denne retning dom af 13.2.2020, Spetsializirana prokuratura (Retsmøde uden at den tiltalte er til stede) (C-688/18, EU:C:2020:94, præmis 29, 32 og 33).

77. Såfremt betingelserne for en udeblivelsesdom er opfyldt, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve [40], er ingen bestemmelse i direktiv 2016/343 til hinder for, at advokaten som udtrykkeligt nævnt i artikel 8, stk. 2, i direktiv 2012/13 ved den kompetente ret anfægter den måde, hvorpå retten til information og i særdeleshed dette direktivs artikel 6 er blevet anvendt under retssagen [41]. Tiltaltes advokat kan således gøre indsigelse om, at en handling og i givet fald retssagen i sin helhed er uretmæssig, for den kompetente ret, som skal tage stilling hertil, selv om vedkommende ikke er til stede.

78. Denne indsigelse kan støttes på, at tolkebistanden i forbindelse med tiltalen mod en mistænkt eller tiltalt person ikke er af tilstrækkelig kvalitet som krævet i artikel 5, stk. 2, i direktiv 2010/64. Det skal herved påpeges, at en tolkebistand af tilstrækkelig god kvalitet netop skal forstås som en bistand, der gør det muligt for disse personer at få kendskab til sagen og at blive i stand til at udøve retten til et forsvar i overensstemmelse med dette direktivs artikel 2, stk. 8.

79. Hovedsagen synes ikke desto mindre også at rejse spørgsmålet om rækkevidden af tiltaltes ret til at blive informeret om den tiltale, der er rejst mod vedkommende i en retssag, hvor der eventuelt skal træffes afgørelse om realiteten, uden at tiltalte er til stede. Er det nærmere bestemt muligt at afhjælpe en tilsidesættelse af retten til information om tiltalen, der har fundet sted i efterforskningsfasen, i den fase, hvor der afsiges udeblivelsesdom over den tiltalte? Undersøgelsen af Domstolens praksis synes ikke at pege i retning af et bekræftende svar.

80. Således som det i det væsentlige er anført i 14. og 41. betragtning til direktiv 2012/13, bygger dette direktiv på de rettigheder, der er fastlagt i bl.a. chartrets artikel 47, og tilsigter at fremme disse rettigheder. Dette direktivs artikel 6 har nærmere bestemt til formål at sikre en effektiv udøvelse af retten til et forsvar og en retfærdig behandling af sagen og fastsætter således udtrykkeligt et aspekt af retten til adgang til effektive retsmidler, som er fastsat i chartrets artikel 47 [42]. Den omstændighed, at direktiv 2012/13 ikke regulerer fremgangsmåden for, hvordan informationen om tiltalen som fastsat i direktivets artikel 6 skal meddeles tiltalte, må ikke være til skade for formålet med denne bestemmelse [43].

81. Dette formål forudsætter imidlertid, at den tiltalte modtager detaljeret information om tiltalen i rette tid, dvs. på et tidspunkt, der gør det muligt for tiltalte at forberede sit forsvar effektivt. Nævnte formål og den korrekte afvikling af sagen forudsætter i princippet, og om nødvendigt med forbehold for specielle eller forenklede procedurer, at nævnte meddelelse har fundet sted *senest* på tidspunktet for den faktiske påbegyndelse af de mundtlige forhandlinger angående tiltalens grundlag for den ret, der har kompetence til at træffe afgørelse herom [44].

[40] Det bør herved påpeges, at retten til at være til stede under retssagen ikke er absolut, og at det fremgår af 35. betragtning til direktiv 2016/343, at tiltalte på visse betingelser udtrykkeligt eller stiltiende, men dog utvetydigt, bør have mulighed for at give afkald på denne ret. Det tilføjes i 38. betragtning til dette direktiv, at der, når det afgøres, om den måde, hvorpå den mistænkte eller tiltalte er blevet underrettet, er tilstrækkelig til at sikre, at den pågældende er bekendt med retssagen, bør tages særligt hensyn til den omhu, som den pågældende har udøvet for at modtage den underretning, som er rettet til vedkommende.

[41] Ifølge 36. betragtning til direktiv 2012/13 indebærer denne ret ikke en forpligtelse for medlemsstaterne til at sørge for en specifik appelprocedure, separat ordning eller klageprocedure, hvor en sådan undladelse eller et sådan afslag kan anfægtes.

[42] Jf. dom af 14.5.2020, Staatsanwaltschaft Offenburg (C-615/18, EU:C:2020:376, præmis 70 og 71). Domstolen har i denne doms præmis 72 og 73 tilføjet, at artikel 6 i direktiv 2012/13, i lighed med chartrets artikel 47, som i sig selv er tilstrækkelig og ikke skal præciseres ved bestemmelser i EU-retten eller i national ret for at tillægge private en ret, der som sådan kan påberåbes, skal anses for at have direkte virkning, og at det følgelig tilkommer den forelæggende ret inden for dens kompetencer at træffe alle nødvendige foranstaltninger med henblik på at sikre den fulde virkning af denne artikel 6.

[43] Dom af 13.6.2019, Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, præmis 51).

[44] Jf. i denne retning dom af 5.6.2018, Kolev m.fl. (C-612/15, EU:C:2018:392, præmis 90 og 92).

82. Ud over at fastslå det seneste tidspunkt, hvor meddelelsen af detaljeret information om tiltalen skal finde sted, har Domstolen bemærket, at det er via denne meddelelse, at den tiltalte *eller dennes advokat* gives nøjagtig information om de faktiske forhold, den pågældende er anklaget for, og deres retlige kvalificering. Muligheden for at blive bekendt med disse informationer og bevismidler senest på tidspunktet for påbegyndelsen af de mundtlige forhandlinger er afgørende med henblik på at gøre det muligt for denne person eller dennes advokat at deltage på behørig vis i disse forhandlinger under overholdelse af kontradiktionsprincippet og princippet om processuel ligestilling af parterne, således at denne effektivt kan gøre sine synspunkter gældende [45]. Domstolen har endvidere præciseret, at uanset på hvilket tidspunkt der gives meddelelse om den detaljerede information om tiltalen, skal tiltalte og dennes advokat under alle omstændigheder under overholdelse af kontradiktionsprincippet og princippet om processuel ligestilling af parterne navnlig gives en frist, der er tilstrækkelig til at få kendskab til disse informationer, og være i stand til effektivt at forberede forsvaret, fremføre deres eventuelle bemærkninger og i givet fald fremsætte eventuelle anmodninger, bl.a. om bevisoptagelse, som de har ret til at fremsætte i henhold til national ret. Dette krav indebærer, at sagen om nødvendigt udsættes, og at der træffes afgørelse om, at den genoptages på et senere tidspunkt [46].

83. For så vidt som en tiltalt, der ikke møder op til domsforhandlingen, som det er tilfældet i hovedsagen, er repræsenteret ved en advokat, der har modtaget detaljeret information om tiltalen i tide til at kunne forberede forsvaret, har advokaten således mulighed for at deltage på behørig vis i retsforhandlingerne og kan i givet fald gøre indsigelse om, at en handling og retssagen i sin helhed er uretmæssig, og anfægte grundlaget for tiltalen.

84. Jeg vil, henset til det ovenfor anførte, foreslå, at det første spørgsmåls andet led besvares med, at de samlede bestemmelser i direktiv 2010/64, 2012/13 og 2016/343 skal fortolkes således, at de under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede ikke er til hinder for, at der afsiges udeblivelsesdom over en tiltalt, som ikke taler eller forstår det sprog, der anvendes i straffesagen, såfremt det ikke kan fastslås, om den tiltalte under efterforskningen er blevet gjort bekendt med den rejste sigtelse eller tiltale mod vedkommende, som følge af utilstrækkelig tolkebistand, forudsat at tiltaltes advokat har haft mulighed for at gøre indsigelse om, at en handling og i givet fald retssagen i sin helhed er uretmæssig, eftersom denne ret til information er blevet tilsidesat. Artikel 6 i direktiv 2012/13, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at denne bestemmelse ikke er til hinder for, at detaljeret information om tiltalen meddeles forsvarsadvokaten for en tiltalt i en udeblivelsessag, før retten har påbegyndt behandlingen af tiltalens realitet, og før de mundtlige forhandlinger indledes for denne ret, forudsat at retten træffer alle de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at retten til forsvar og retten til en retfærdig rettergang overholdes.

C. Det andet og det tredje spørgsmål

85. Til forskel fra det første præjudicielle spørgsmål kan det efter min opfattelse ud fra de indsigelser, som den ungarske regering har fremsat mod realitetsbehandlingen af det andet og det tredje spørgsmål, og som Kommissionen har beskrevet stort set enslydende, konkluderes, at disse spørgsmål bør afvises. Henset til de retningslinjer, der følger af Miasto Łowicz-dommen, kan der nemlig efter min opfattelse ikke længere herske tvivl om, at de nævnte spørgsmål bør afvises. Det andet og det tredje spørgsmål er et godt eksempel på de spørgsmål, som Domstolen

[45] Jf. i denne retning dom af 5.6.2018, Kolev m.fl. (C-612/15, EU:C:2018:392, præmis 93).

[46] Dom af 13.6.2019, Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, præmis 53).

har ønsket at holde uden for den præjudicielle procedure, fordi de strider mod dette retsmiddels ånd og formål, dvs. at Domstolen og den nationale ret inden for deres respektive kompetenceområder i fællesskab finder en løsning af den konkrete tvist, der er indbragt for denne ret.

86. Med det andet og det tredje spørgsmål har den forelæggende ret nærmere bestemt anmodet Domstolen om at oplyse, om artikel 19 TEU og chartrets artikel 47 skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for:

– et nationalt system for udnævnelse af retspræsidenter med ansvar for fordeling af sager, evaluering af dommere og indledning af disciplinærsager, som giver formanden for OBH, der selv er udnævnt af parlamentet, beføjelse til at foretage direkte midlertidige udnævnelser, hvor proceduren med indkaldelse af ansøgninger omgås, og hvor der ses bort fra de kompetente retslige organers standpunkter

– et nationalt lønsystem, hvorefter dommere modtager en lavere løn end offentlige anklagere, og OBH's formand og retspræsidenterne skønsmæssigt tildeler forskellige bonusser, som er meget høje i forhold til dommernes grundløn, hvilket potentielt kan betragtes som utilbørlig indflydelse og føre til krænkelse af domstolenes uafhængighed.

87. Såfremt Domstolen besvarer disse spørgsmål bekræftende, ønsker den forelæggende ret oplyst, om retten til en retfærdig rettergang er overholdt i forbindelse med en retssag.

88. Det skal påpeges, at begrundelsen for ordningen med præjudiciel forelæggelse ikke er, at der skal afgives responsa vedrørende generelle eller hypotetiske spørgsmål, men at der skal foreligge et behov med henblik på selve afgørelsen af en tvist, da Domstolens opgave inden for rammerne af en præjudiciel forelæggelse er at bistå den forelæggende ret ved løsningen af den tvist, der er indbragt for den. Den præjudicielle afgørelse skal være nødvendig for, at den forelæggende ret kan afgøre den sag, der verserer for den, hvilket er betingelsen for, at de pågældende præjudicielle spørgsmål kan kvalificeres som relevante og give anledning til en præjudiciel forelæggelse [47].

89. Hovedsagen er imidlertid en udeblivelsessag mod en svensk statsborger, som blev underrettet om sagen af en tolk under efterforskningen, og som er tiltalt for at have overtrådt den ungarske lovgivning om våben og ammunition. Da den forelæggende ret er i tvivl om de nationale straffeprocesreglers forenelighed, har den anmodet Domstolen om at præcisere rækkevidden af retten til tolkebistand og retten til at blive informeret om tiltalen i det særlige tilfælde, hvor en tiltalt ikke er fremmødt, men er repræsenteret ved en advokat, hvilket kræver en fortolkning af flere bestemmelser i direktiv 2010/64, 2012/13 og 2016/343.

90. De svar, som det ønskes, at Domstolen giver med hensyn til, om den nationale lovgivning om OBH's formands direkte udnævnelse af midlertidige retspræsidenter [48] og om aflønning af dommere er forenelig med EU-retten, i dette tilfælde artikel 19 TEU, sammenholdt med chartrets artikel 47, opfylder under disse omstændigheder ikke det ovenfor nævnte nødvendighedskriterium [49]. Med andre ord vedrører tvisten i hovedsagen på ingen måde det

[47] Jf. i denne retning dom af 3.7.2014, Da Silva (C-189/13, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2043, præmis 36), og Miasto Łowicz-dommen, præmis 44 og 45.

[48] Det bør fremhæves, at den forelæggende rets tvivl om, hvorvidt de retslige udnævnelser er retmæssige, navnlig vedrører stillingen som præsident for Fővárosi Törvényszék (appeldomstolen i Budapest), uden at det hævdes, at denne præsident vil kunne deltage i straffesagen for den nævnte dommer ved Pesti Központi Kerületi Bíróság (kredsdomstolen i det centrale Pest).

[49] Jf. analogt kendelse af 6.10.2020, Prokuratura Rejonowa w Słubicach (C-623/18, ikke trykt i Sml., EU:C:2020:800).

ungarske retssystem som helhed, som på visse punkter kan være til skade for retsvæsenets uafhængighed og navnlig for den forelæggende rets uafhængighed, når den gennemfører EU-retten.

91. Den omstændighed, at der kan være en materiel forbindelse mellem tvisten i hovedsagen og chartrets artikel 47 eller i videre forstand med artikel 19 TEU, er ikke tilstrækkelig til at opfylde nødvendighedskriteriet. Den fortolkning af disse bestemmelser, der anmodes om i forbindelse med det andet og det tredje spørgsmål, skal også fremstå som objektivt nødvendig for den afgørelse, som den forelæggende ret skal træffe, hvilket ikke er tilfældet i den foreliggende sag. Det fremgår ikke, på hvilken måde den forelæggende ret under anvendelse af de oplysninger, der følger af en fortolkning af disse bestemmelser i lyset af disse spørgsmåls indhold, kan træffe en afgørelse, der er påkrævet for at pådømme hovedsagen [50].

92. Hertil kommer, at selv om Domstolen allerede har fastslået, at præjudicielle spørgsmål om fortolkningen af processuelle bestemmelser i EU-retten, som den pågældende forelæggende ret skal anvende for at træffe sin afgørelse, kan realitetsbehandles, er det ikke det, det andet og det tredje spørgsmål, der er forelagt inden for rammerne af den foreliggende sag, vedrører. Det fremgår heller ikke, at en besvarelse fra Domstolen af disse spørgsmål kan give den forelæggende ret en fortolkning af EU-retten, som giver den mulighed for at afgøre processuelle spørgsmål inden for national ret, før den skal træffe afgørelse vedrørende realiteten i den sag, der verserer for den. De nævnte spørgsmål vedrører således under disse omstændigheder ikke en fortolkning af EU-retten, som objektivt set er nødvendig for løsningen af den nævnte tvist, men er derimod af generel karakter og bør derfor afvises [51].

D. Det femte spørgsmål

93. Med det femte spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 19, stk. 1, TEU, chartrets artikel 47 og artikel 267 TEUF skal fortolkes således, at de er til hinder for en national lovgivning, der gør det muligt at indlede en disciplinærsag mod en dommer med den begrundelse, at vedkommende har forelagt en anmodning om præjudiciel afgørelse for Domstolen. Både den ungarske regering og Kommissionen har gjort gældende, at dette spørgsmål bør afvises, hvilket efter min opfattelse kan tiltrædes ud fra en strengt juridisk synsvinkel til trods for de mildt sagt urovækkende og beklagelige begivenheder, der fandt sted efter den præjudicielle forelæggelse.

94. Det er nemlig ubestridt, at præsidenten for Fővárosi Törvényszék (appeldomstolen i Budapest) den 25. oktober 2019 vedtog et dokument, hvorved der blev indledt en disciplinærsag mod den forelæggende ret, hvilket er første fase i en proces, der kan medføre, at sagen indbringes for en disciplinærdomstol, som beslutter, om der skal indledes en formel sag og idømmes en disciplinær sanktion. Det blev i det nævnte dokument gjort gældende, at den forelæggende ret havde:

– dels krænket dommerstandens anseelse, bl.a. under henvisning til den afgørelse, hvorved Kúria erklærede den præjudicielle forelæggelse ulovlig [§ 105, litra b), i a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (lov nr. CLXII af 2011 om dommeres retsstilling og aflønning)]

[50] Jf. i denne retning Miasto Łowicz-dommen, præmis 48 og 52, og kendelse af 6.10.2020, Prokuratura Rejonowa w Słubicach (C-623/18, ikke trykt i Sml., EU:C:2020:800, præmis 30).

[51] Jf. Miasto Łowicz-dommen, præmis 50, 51 og 53.

– dels ved en fejl eller en forsømmelse havde tilsidesat de forpligtelser, der er forbundet med dommerembedet, idet det fulgte af afgørelsen fra Kúria (øverste domstol), at dommeren var inhabil på grund af konflikter med visse højtstående personer i retsvæsenet, og at dommeren burde have erklæret sig inhabil over for sin retspræsident og ikke burde være fortsat som dommer i hovedsagen [§ 105, litra a), i lov om dommeres retsstilling og aflønning].

95. Den 22. november 2019, dvs. fire dage efter fremsættelsen af den supplerende anmodning om præjudiciel afgørelse, tilbagekaldte præsidenten for Fővárosi Törvényszék (appeldomstolen i Budapest) det dokument, hvorved disciplinærsagen blev indledt, og afsluttede dermed sagen med den begrundelse, at han i sin egenskab af præsident for den pågældende domstol havde været forpligtet til at indlede en disciplinærsag, men at denne foranstaltning nu skulle frafaldes af hensyn til retsvæsenet.

96. Domstolen kan som tidligere nævnt kun afvise en anmodning om præjudiciel afgørelse fra en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er af hypotetisk karakter, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en saglig korrekt besvarelse af de forelagte spørgsmål [52].

97. Det skal i denne henseende anføres, at den hovedsag, hvori Domstolen er blevet anmodet om en præjudiciel afgørelse, hverken vedrører indledningen af en disciplinærsag mod den forelæggende ret eller statutten for dommere og anklagere og de indeholdte bestemmelser om disciplinærordningen for dommere. Det er i øvrigt ubestridt, at det dokument, hvorved disciplinærsagen blev indledt, er blevet tilbagekaldt, og at denne sag er blevet afsluttet. På denne baggrund vedrører det femte præjudicielle spørgsmål, som Domstolen er blevet forelagt, ikke en fortolkning af EU-retten, der afspejler et behov med henblik på selve afgørelsen af tvisten i hovedsagen, og en besvarelse af dette spørgsmål vil indebære, at Domstolen afgiver et responsum vedrørende generelle eller hypotetiske spørgsmål såsom de ungarske dommeres psykiske reaktioner på disciplinærsager, der blev indledt med støtte i dommen fra Kúria (øverste domstol), for så vidt angår fremtidige forelæggelser af præjudicielle spørgsmål. Det femte præjudicielle spørgsmål bør derfor afvises. Henset til den alvorlige karakter af det dokument, hvorved der blev indledt en sag med henblik på at pålægge en dommer en disciplinær sanktion, fordi han havde truffet afgørelse om præjudiciel forelæggelse, er det efter min opfattelse vigtigt, at Domstolen i sin dom henviser til Miasto Łowicz-dommens præmis 55-59 for at orientere de kompetente nationale myndigheder og forhindre enhver gentagelse af en sådan handling [53].

98. For at yde Domstolen fyldestgørende bistand vil jeg alligevel i korte træk beskrive den spinkle mulighed for, at det femte præjudicielle spørgsmål kan realitetsbehandles. Det er således muligt at betragte den supplerende anmodning om præjudiciel afgørelse som udelelig i den forstand, at det fjerde og det femte spørgsmål er snævert eller ligefrem uadskilleligt forbundet med hinanden. Med disse spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om den i medfør af EU-retten kan se bort fra dommen fra Kúria (øverste domstol) og træffe afgørelse vedrørende realiteten i hovedsagen under hensyntagen til den præjudicielle afgørelse uden at skulle frygte at blive genstand for en ny disciplinærsag, som netop er støttet på denne dom, hvilket er det problem af processuel karakter, der skal afgøres in limine litis.

[52] Dom af 19.11.2019, A.K. m.fl. (Den øverste domstols disciplinærafdelings uafhængighed) (C-585/18, C-624/18 og C-625/18, EU:C:2019:982, præmis 97 og 98).

[53] Der bør henvises til, hvad generaladvokat Geelhoed anførte i sit forslag til afgørelse Kommissionen mod Italien (C-129/00, EU:C:2003:656), hvorefter nationale retsinstanser »samtidig udgør en garanti og en modvægt i en medlemsstat, såfremt andre statsorganer ikke opfylder deres forpligtelser i henhold til traktaten«.

99. Jeg vil i denne henseende fremhæve, at udtrykket »processuelle spørgsmål inden for national ret« i Miasto Łowicz-dommens præmis 51 er tilpas generelt, da valget af ordet »spørgsmål« i stedet for »bestemmelser« synes at afspejle Domstolens ønske om at anlægge en ret fleksibel fortolkning af det nødvendighedskriterium, der følger af artikel 267 TEUF. Dette udtryk kan derfor omfatte ethvert spørgsmål, der ikke er forbundet med afgørelsen af sagens realitet, men er indirekte knyttet hertil, selv om det strengt taget ikke vedrører gennemførelsen af en bestemmelse i lovgivningen eller i retspraksis vedrørende anlæggelse af en sag ved en kompetent ret, sagens afvikling, dens udfald og retsmidler [54].

100. Domstolens samlede besvarelse af det fjerde og det femte spørgsmål kan under disse omstændigheder give den forelæggende ret en fortolkning af EU-retten, som giver den mulighed for at afgøre et processuelt spørgsmål inden for national ret, før den skal træffe afgørelse vedrørende realiteten i den sag, der verserer for den. Dette spørgsmål vedrører i det foreliggende tilfælde betingelserne for at kunne videreføre den i hovedsagen omhandlede straffesag, efter at Domstolen har afsagt en dom vedrørende en forelæggelsesafgørelse, der på forhånd er erklæret ulovlig ved en dom fra den øverste nationale domstol, som ligeledes har dannet grundlag for indledningen af en disciplinærsag mod den forelæggende ret. Hvis Domstolen vælger at antage det femte spørgsmål til realitetsbehandling, vil den materielle besvarelse umiddelbart kunne findes i Miasto Łowicz-dommens præmis 55-59.

V. Forslag til afgørelse

101. Jeg foreslår på baggrund af det ovenfor anførte, at Domstolen giver Pesti Központi Kerületi Bíróság (kredsdomstolen for det centrale Pest, Ungarn) følgende svar:

»1) Når der foreligger nationale retsregler om iværksættelse af ekstraordinær appel af hensyn til ensartetheden i disse regler til prøvelse af en afgørelse om præjudiciel forelæggelse, skal artikel 267 TEUF fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for anvendelsen af sådanne regler, der gør det mulig for den pågældende højere retsinstans at erklære denne afgørelse ulovlig, uden at det påvirker denne afgørelses retsvirkninger med hensyn til udsættelse af hovedsagen og videreførelse af den præjudicielle sag, med henvisning til, at de forelagte præjudicielle spørgsmål ikke er nødvendige for at afgøre tvisten og har til formål at få fastslået, at den nationale ret er uforenelig med EU-retten. EU-rettens forrang kræver, at den forelæggende nationale dommer ser bort fra disse regler og de retsafgørelser, der sikrer deres virkning.

2) Artikel 2, 3 og 5 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/64/EU af 20. oktober 2010 om retten til tolke- og oversætterbistand i straffesager skal fortolkes således, at de kræver, at medlemsstaterne giver mistænkte eller tiltalte, som ikke taler eller forstår det sprog, der anvendes i straffesagen, mulighed for at klage over tolkebistandens utilstrækkelige kvalitet med henvisning til, at den ikke gør det muligt for dem at få kendskab til sagen mod dem og

[54] Denne situation adskiller sig netop fra den, hvor Domstolen har fastslået, at præjudicielle spørgsmål om fortolkningen af processuelle »bestemmelser« i EU-retten, som den pågældende forelæggende ret skal anvende for at træffe sin afgørelse, kan realitetsbehandles, jf. Miasto Łowicz-dommens præmis 50. Det er værd at nævne, at Domstolen har fastslået, at udtrykket »afsiger sin dom« som omhandlet i artikel 267, stk. 2, TEUF omfatter hele den »proces, der leder frem til den forelæggende rets dom«, og samtidig har bemærket, at dette udtryk skal undergives en vid fortolkning for at undgå, at en række processuelle spørgsmål må anses for ikke at kunne antages til realitetsbehandling og ikke kunne fortolkes af Domstolen, og at sidstnævnte ikke kan tage stilling til fortolkningen af alle de EU-retlige processuelle bestemmelser, som den forelæggende ret har pligt til at anvende (dom af 28.2.2019, Gradbeništvo Korana, C-579/17, EU:C:2019:162, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).

at blive i stand til at udøve retten til et forsvar. Artikel 5, stk. 2, i direktiv 2010/64 pålægger ikke medlemsstaterne at oprette et register over uafhængige oversættere og tolke med passende kvalifikationer.

3) De samlede bestemmelser i direktiv 2010/64, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/13/EU af 22. maj 2012 om ret til information under straffesager og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/343 af 9. marts 2016 om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager skal fortolkes således, at de under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede ikke er til hinder for, at der afsiges udeblivelsesdom over en tiltalt, som ikke taler eller forstår det sprog, der anvendes i straffesagen, såfremt det ikke kan fastslås, om den tiltalte under efterforskningen er blevet gjort bekendt med den rejste sigtelse eller tiltale mod vedkommende, som følge af utilstrækkelig tolkebistand, forudsat at tiltaltes advokat har haft mulighed for at gøre indsigelse om, at en handling og i givet fald retssagen i sin helhed er uretmæssig, eftersom denne ret til information er blevet tilsidesat. Artikel 6 i direktiv 2012/13, sammenholdt med artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, skal fortolkes således, at denne bestemmelse ikke er til hinder for, at detaljeret information om tiltalen meddeles forsvarsadvokaten for en tiltalt i en udeblivelsessag, før retten har påbegyndt behandlingen af tiltalens realitet, og før de mundtlige forhandlinger indledes for denne ret, forudsat at retten træffer alle de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at retten til forsvar og retten til en retfærdig rettergang overholdes.«